

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

**УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД № РД-962/ 16.12.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ**

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
за опазване на растителния вид
Кристална ричия
(*Riccia crustata* Trab.)
в България

2014 – 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в **Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН** в рамките на **проект Life08NAT/BG/279** “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: доц. д-р Райна Начева (renimoss@bio.bas.bg), гл. ас. Даниела Иванова (dani@bio.bas.bg)

СЪДЪРЖАНИЕ

1. РЕЗЮМЕ	1
2. УВОД	3
2.1. Основание за разработване на плана	3
2.2. Процес на разработване на плана	3
2.3. Цел на плана за действие	4
2.3.1. Основна цел	4
2.3.2. Второстепенни цели	5
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	5
3.1. Природозащитен статус	5
3.2. Законов статус	5
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	5
4.1. Таксономия и номенклатура	5
4.2. Биология на вида	6
4.3. Разпространение	7
4.4. Екология на вида	7
4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите	8
4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия	10
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	11
5.1. Неподлежащи на управление фактори	11
5.1.1. Популационно-биологични фактори	11
5.1.2. Конкуренция от страна на други видове	11
5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида	11
5.1.4. Съществени социално-икономически промени	11
5.2. Подлежащи на управление фактори	11
5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания	12
5.2.2. Пряко унищожаване	12
5.2.3. Причинени от човешка дейност	12
5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер	12
5.2.5. Инвазивни чужди видове	12
5.2.6. Случайни фактори	13
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	13
6.1. Опазване на местообитания	13
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	15
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му	15
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ	16
7.1. Политики и законодателство	16
7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и естествените му местообитания – <i>in situ</i> и <i>ex situ</i>	17
7.3. Изследвания и мониторинг	17
7.4. Повишаване на осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида	18
7.5. Адаптивни и смекчаващи мерки	18
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	19

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ	19
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	24
Приложение 1. Списък на използваните съкращения.	25
Приложение 2. Библиография.	26
Приложение 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.	27
Приложение 4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.	29
Приложение 5. План за мониторинг и Стандартна бланка за наблюдение на популациите.	30
Приложение 6. Карта на известните находища на вида.	36
Приложение 7. Индикативна карта на находищата.	37
Приложение 8. Заповеди за обявяване на защитени територии.	38

1. РЕЗЮМЕ

Разработването на План за действие за опазване на Кристалната ричия (*Riccia crustata* Trab.) се осъществява в рамките на проект "Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати", чийто обект са видове висши растения с висока консервационна стойност, които се нуждаят от конкретни мерки за опазване. Планът за действие за опазване на популациите на Кристалната ричия в България е разработен на базата на изследвания върху разпространението, числеността, състоянието на популациите и тенденциите в тях през периода 2010–2013 г., естествените местообитания, анализ на съществуващите естествени и антропогенни фактори, които оказват влияние върху вида, както и начините за тяхното преодоляване.

Кристалната ричия е включена в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* с категория "Критично застрашен". Видът е обект на мониторинг от Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Включен е в Червената книга на мъховете в Европа с категория "Уязвим". Находищата на Кристалната ричия попадат изцяло в границите на защитени зони BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, както и в границите на зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

Географският ареал на вида включва средиземноморските части на Европа и Северна Африка, Югозападна и Средна Азия. В България той се среща в две находища в района на Южен Пирин, на 750–940 м надм. вис. Видът расте по открити места на варовити почви в разредени тревисти и храсталачни местообитания с участие на червена хвойна. Популациите са с ограничено разпространение, отличават се с добра плътност, добър темп на нарастване и непостоянна численост, свързана с динамиката на климата през годините (редуване на по-сухи и по-влажни години). Собствеността на земите в местообитанията на вида е Държавна частна, стопанисвана от общината и Общинска частна.

За опазването на вида и местообитанието му, в процеса на разработване на Плана за действие беше обявена защитена местност „Жингов бряст“ в землището на с. Гайтаниново, общ. Хаджидимово, обл. Благоевград.

Популациите на Кристалната ричия са силно уязвими. С най-висока степен на въздействие са както популационно-биологични, така и антропогенни заплахи и влияния:

- Основни естествени лимитиращи фактори са ограничено разпространение в страната, слаб потенциал за разселване и ниска численост на част от популациите.
- Слаба конкурентоспособност.
- Провеждане на горскостопански мероприятия.
- Утъпкване при преминаване през находището на хора и животни.
- Еутрофикация на почвите при интензивна паша.

– Разкриване и експлоатация на кариери.

Биологичните особености и специфичните екологични изисквания на вида, заедно със съществуващите заплахи за популациите и местообитанията, обуславят необходимостта от предприемане на спешни мерки за защита.

Предвид посочените заплахи и въздействия и във връзка с опазване на вида и неговите местообитания е необходимо да бъдат предприети редица мерки, по-важните от които са:

– Включване на вида в Закона за биологичното разнообразие.

– Провеждане на *in situ* дейности за поддържане на оптимални условия в местообитанията и подпомагане на оцеляването на вида.

– Дейности за *ex situ* опазване – разработване на методика за *in vivo* и *in vitro* култивиране.

– Провеждане на научни изследвания с оглед осигуряване на по-ефективното опазване на вида.

– Провеждане на дългосрочен ежегоден мониторинг върху състоянието на популациите и местообитанията.

– Провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Законът за биологичното разнообразие (ДВ, обн. бр. 77/09.08.2002 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 94/16.11.2007 г.) предвижда разработването на Планове за действие за растителни и животински видове, които са застрашени в международен мащаб и за опазването им са необходими мерки в цялата област на естественото им разпространение и/или видове, състоянието на чиито популации в България не е благоприятно (Чл. 52, т. 1 и т. 2). Условието и редът за разработване на планове за действие за видове се определят с Наредба № 5 / 01.08.2003 г. на МОСВ и МЗГ (във връзка с чл. 57 от Закона за биологичното разнообразие).

Плановите за действие, като механизъм за осигуряване на опазването и устойчивото съществуване на ценни видове от флората и фауната, допринасят за постигане на целите на Конвенцията за биологично разнообразие. Плановите за действие за опазване на видове с консервационно значение са ефективно средство за обобщаване на наличната информация за съответния рядък вид и представянето ѝ във форма, удобна за ползване от органите, свързани с опазването и устойчивото управление на околната среда. За разработването на такива планове е необходима информация, покриваща в максимална степен биологията и екологията на съответния вид, неговото разпространение, състоянието на находищата му, както и факторите, оказващи неблагоприятно въздействие върху неговите популации.

Растителният вид Кристална ричия (*Riccia crustata* Trab.) има висока консервационна стойност и отговаря на изискванията за видове, за опазването на които се разработват Планове за действие – критично застрашен вид със силно ограничено разпространение в България. Като целеви вид на проекта "*Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати*" (Life08 NAT/BG/000279) за неговото опазване е предвидено разработване на План за действие. Концепцията за растителните микрорезервати е създадена в Испания през 1992 год. Целта е опазване на популациите на редки и застрашени растителни видове с ограничен брой популации чрез териториална защита на находищата на малки по площ (до 20 ха) защитени територии (обявяване на ЗМ), осъществяване на дългосрочен мониторинг, провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в местообитанията, запазване на генетичен материал в условия "*ex-situ*", повишаване на познанията и активна обществена ангажираност за опазване на вида.

Планът за действие е разработен в съответствие със задание за изготвянето му, съгласувано от Министъра на околната среда и водите.

2.2. Процес на разработване на плана

Настоящият План за действие за опазване на Кристалната ричия е подготвен след проведени наблюдения и изследвания на авторския колектив от ИБЕИ, БАН, в периода 2010–2013 г. Използвана е и информация от основните литературни източници за българската мъхова флора и от бриологичната колекция в ИБЕИ (SOM). Събраните

данни за разпространението на вида и състоянието на популациите му, характеристиката на естествените местообитания, идентифицираните заплахи от естествен и антропогенен характер, както и начините за тяхното преодоляване са отразени в отделните раздели на Плана. В Плана за действие са включени и непубликувани данни за биологията на вида, събрани в рамките на проект *"Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати"*. Принос за набирането на необходимата информация и обсъжданията имат експерти от РИОСВ – Благоевград и представители на общинската администрация. При обработката и анализирането на събраната информация са проведени консултации с експерти от МОСВ и с експерти, разработвали Планове за действие за други растителни видове.

Процесът на разработване на проекта на План за действие включва следните етапи:

Етап 1: 2010–2012 г.

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида по литературни и хербарни данни.
2. Извършване на теренни проучвания върху състоянието на популациите и местообитанията, определяне на заплахите, обработка и анализ на теренната информация.

Етап 2: 2012–2013 г.

1. Подготовка на първи вариант на Плана за действие.
2. Вътрешни обсъждания и консултации в процеса на подготовка на Плана за действие.
3. Допълнителни полеви проучвания.

Етап 3: 2014 г.

1. Внасяне на окончателния проект на План за действие в МОСВ.
2. Разглеждане на проекта на План за действие от Националния съвет за биологично разнообразие.
3. Отразяване на евентуални бележки от Националния съвет за биологично разнообразие и подготовка на окончателен вариант.
4. Утвърждаване на Плана за действие от Министъра на околната среда и водите.

2.3. Цел на плана за действие

2.3.1. Основна цел

Основна цел на Плана за действие е да създаде предпоставки и да подпомогне опазването, устойчивото управление и дългосрочното съществуване на популациите и местообитанията на Кристалната ричия в България.

2.3.2. Второстепенни цели

Постигането на основната цел се осъществява чрез:

- ✓ Провеждане на дългосрочен мониторинг на популациите – възможност да се проследява състоянието им и тенденциите за един продължителен период от време и своевременно да се реагира на появили се заплахи.
- ✓ Повишаване на осведомеността и природозащитната култура на обществеността чрез провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел.
- ✓ Провеждане на *in situ* и *ex situ* дейности за поддържане на оптимални условия в естествените местообитания и за запазване на генетичен материал в колекции.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

- ✓ Видът е включен в *Червена книга на Р България, Том 1. Растения и гъби* (Ганева, под печат, <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>) с категорията "Критично застрашен".
- ✓ Видът е категоризиран като "Критично застрашен" [CR B1ab(iii,v); C2a(i)] на национално ниво, според критериите на IUCN (IUCN 2001; 2003) (Natcheva & al., 2006).
- ✓ Видът е обект на мониторинг в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие.
- ✓ Кристалната ричия е включена в *Червена книга на мъховете в Европа* (ЕССВ, 1995) с категория "Уязвим".

3.2. Законов статус

3.2.1. Международно законодателство

Няма.

3.2.2. Законодателство на Европейския съюз и национално законодателство

Няма.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

- *Таксономия и номенклатура.*

Научно название: *Riccia crustata* Trab.

Синоними: няма.

Българско наименование: Кристална ричия.

Семейство Ричиеви (*Ricciaceae*).

- **Морфологично описание на вида.**

Род Ричия (*Riccia*) принадлежи към отдел Чернодробни мъхове (*Marchantiophyta*). В световен мащаб родът е представен от около 200 вида. В Европа се срещат 35 вида, от които в България се срещат 11. Обитават предимно полуотворени тревисти и храсталачни местообитания на разнообразна скална основа, от морското равнище докъм 2700 м надм. вис.

Кристалната ричия е кратко живеещ талусен чернодробен мъх. Образува плоски неправилни розетки (Приложение 3.1 и 3.2). Талусът е слабо дихотомично разклонен, до 1.5 см в диаметър, дяловете са около 1 мм широки. В свежо състояние талусът е синкаво зелен, а в сухо – белезникав и чуплив, с ясно забележима под лупа зърнеста структура на горната повърхност поради кълбовидно издутите и инкрустирани с варовик епидермални клетки. Ръбът му е заоблен, а средната бразда е плоска.

- **Ключови белези, по които видът се отличава от близкородствени видове.**

Кристалната ричия е вид с характерна морфология и трудно може да се сбърка с други видове мъхове. Основните отличителни белези са зърнестата структура на повърхността на талуса и белезникавия му цвят в сухо състояние.

4.2. Биология на вида

- **Жизнена форма.** Според класификацията на жизнените форми на During (1979, 1992), Кристалната ричия принадлежи към групата на кратко живеещите подвижни видове (*short-lived shuttle*). Това са потенциално многогодишни видове, които имат кратка продължителност на живот на отделното поколение (според климатичните особености до 2–3 години или едногодишни), образуват малък брой, големи по размер спори, инвестират малко енергия в спорообразуване и обитават местообитания, които периодично предлагат подходящи условия за растеж и размножаване.
- **Размножаване.** Двудомен вид – мъжките и женските размножителни органи се развиват върху различни индивиди. Рядко спороносе. У нас спороносен не е наблюдавано. Причината е двудомността, рядкото образуване на полови структури, клоналният растеж и относително голямото отстояние на индивидите един от друг. Видът се размножава предимно вегетативно чрез фрагментация на талуса. Този тип клонално размножаване е ефективно средство за размножаване в границите на популацията на малки разстояния, но крайно ограничено по отношение на разселването на по-далечни разстояния.
- **Стопанско значение.** Няма.

- **Хромозомни числа.** До момента в България не са провеждани кариологични изследвания на Кристалната ричия. В Европа видът показва хромозомно число $n=8$ (Fritsch, 1991).

4.3. Разпространение

- **Разпространение на вида извън пределите на България**

Кристалната ричия е разпространена в средиземноморските части на Европа и Северна Африка, Югозападна и Средна Азия. Видът е рядък във всички европейски страни. На Балканския полуостров се среща само в България.

- **Разпространение на вида в България**

В България Кристалната ричия се среща по най-южните склонове на Южен Пирин. Видът е съобщен за първи път от района на с. Нова Ловча (Petrov, 1966). Находището е потвърдено през 2000 г. Намира се близо до с. Нова Ловча, в местн. Жингов бряст, но попада в землището на с. Гайтаниново. През 2010 г. е открито второ, значително по-малко находище на вида в подножието на вр. Света Елена, местн. Лялево в землището на с. Копривлен. И двете находища се намират на територията на община Хаджидимово, област Благоевград и попадат във флористичен район Славянка.

Провеждането на целенасочени търсения на вида в потенциално подходящи местообитания в района, както и в най-южните части на долините на р. Струма и р. Места, вероятно ще доведе до откриването на нови находища на този изключително рядък за България и Европа вид.

Пространствени данни за популациите са представени в Таблица 1 и Приложения 6 и 7.

Таблица 1. Географски координати на популациите на Кристалната ричия (централни точки).

Находище	X	Y	Z
1. Местн. Жингов бряст	226486.971066 (23.726716)	4591587.95845 (41.4293)	750 м
2. Местн. Лялево	229238.95867 (23.756643)	4598182.71679 (41.489539)	940 м

4.4. Екология на вида

- ✓ **Обща характеристика и състояние на местообитанията**

Кристалната ричия се среща в полуотворени тревисти и храстови съобщества (Приложение 3.3). Популациите са уязвими поради сукцесионни промени и антропогенни нарушения на местообитанието. Видът е силно светлолюбив.

- ✓ **Обобщени данни за условията на средата**

Надморска височина: 750–940 м.

Наклон: 0°–20°.

Изложение: юг и югоизток.

Основна скала: варовик.

Почви: рендзини.

Климат: Климатът в находищата на Кристалната ричия е континентално-средиземноморски. Характеризира се с горещо сухо лято, прохладна мека зима и сравнително малка годишна температурна амплитуда. Снежна покривка почти не се образува. Максимумът на валежите е в края на есента и през зимата. Въздушната влажност е ниска.

✓ **Обобщени данни за растителните съобщества, в които се среща вида**

Кристалната ричия се среща в полуотворени съобщества, доминирани от садина (*Chrysopogon gryllus*), белизма (*Dichantium ischaetum*) и червена хвойна (*Juniperus oxycedrus*). Срещат се единични храсти от птиче грозде (*Ligustrum vulgare*), къпина (*Rubus* sp.), шипка (*Rosa* sp.), космат дъб (*Quercus pubescens*), мъждрян (*Fraxinus ornus*), обикновен люляк (*Syringa vulgaris*), воден габър (*Ostrya carpinifolia*), кучешки дрян (*Cornus sanguinea*), черен бор (*Pinus nigra*). Видовият им състав е богат, като включва топлолюбиви средиземноморски елементи. Съпътстващи видове на Кристалната ричия са още луковична ливадина (*Poa bulbosa*), белолистен родакс (*Rhodax canus*), видове сграбиче (*Astragalus* spp.), пурпурна детелина (*Trifolium purpureum*), теснолистна детелина (*T. angustifolium*), тревист зимзелен (*Vinca herbacea*), пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), тризъбест салеп (*O. tridentata*), обикновен салеп (*O. morio*), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), райхенбахова перуника (*Iris reichenbachii*), дребна динка (*Sanguisorba minor*), обикновен жълтак (*Helianthemum nummularium*), перест късокрак (*Brachypodium pinnatum*), обикновена телчарка (*Polygala vulgaris*), славянско котенце (*Pulsatilla slaviankae*), паяковидно бръмбърче (*Ophrys mammosa*), планински чай (*Sideritis montana*), кръглолистен ацинос (*Acinos rotundifolia*), стрибърниева каменоломка (*Saxifraga stribnyi*), оливиеров минзухар (*Crocus olivieri*), пролетна гладница (*Erophila verna*), скална хорнунгия (*Hornungia petraea*), и др.

4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите

4.5.1. Популация в местн. Жингов бряст, землище на с. Гайтаниново.

Популацията е разположена на около 0,5 км от с. Нова Ловча, попада в землището на с. Гайтаниново.

✓ **Условия на средата:**

Надморска височина: виж Табл. 1.

Наклон: 0–20°.

Изложение: юг.

Основна скала: варовик.

Почви: рендзини.

Климат: виж в "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Chrysopogon gryllus*, *Dichanthium ischaetum*, *Juniperus oxycedrus*, *Pinus nigra*, *Cornus sanguinea*, *Rubus* sp., *Rosa* sp , *Ligustrum vulgare*, *Quercus pubescens*, *Poa bulbosa*, *Rhodax canus*, *Astragalus* spp., *Trifolium purpureum*, *T. angustifolium*, *Vinca herbacea*, *Orchis purpurea*, *O. tridentata*, *O. morio*, *Ophrys mammosa*, *Limodorum abortivum*, *Iris reichenbachii*, *Sanguisorba minor*, *Helianthemum nummularium*, *Brachypodium pinnatum*, *Polygala vulgaris*, *Sideritis montana*, *Acinos rotundifolia*, *Erophila verna*, *Hornungia petraea*, и др.
- ✓ Площ на находището: 9.5 ха.
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: > 10000 индивида, разпределени на групи или поединично.
- ✓ Плътност: над 0.1 инд./м².
- ✓ Степен на обилие: 2m (над 50 индивида, покритие < 5% в стандартна пощадка 4x4 м, по скалата на Braun-Blanquet, 1964)
- ✓ Тенденция: стабилна.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Популацията на Кристалната ричия в местн. Жингов бряст е жизнена, представена от голям брой индивиди. Наблюдава се колебание в числеността на индивидите, свързано с наличието на по-студени безснежни зими, когато броят талуси през пролетта силно намалява. Благоприятно се отразява умереното утъпкване на местообитанието от обитаващия близките кошари добитък. В непосредствена близост до тях обаче, утъпкването и еутрофикацията от страна на животните са довели до изчезване на вида. В част от находището, която се посещава рядко от животните, се наблюдава тенденция към обрастване от черен бор (от близката култура) и червена хвойна.

- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището: Собственост – Държавна частна и Стопанисвана от общината; НТП: Пасище, мерà и Кариера за суровини за строителството и промишлеността.
- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в района около находището: Собственост – Държавна частна и Стопанисвана от общината; НТП: Пасище, мерà.

4.5.2. Популация в местн. Лялево, подножието на вр. Света Елена, землище на с. Копривлен.

- ✓ Условия на средата:

Надморска височина: виж Табл. 1.

Наклон: 10–20°.

Изложение: югоизток.

Основна скала: варовик.

Почви: рендзини.

Климат: виж в "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Chrysopogon gryllus*, *Dichantium ischaetum*, *Juniperus oxycedrus*, *Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens*, *Syringa vulgaris*, *Ostrya carpinifolia*, *Poa bulbosa*, *Rhodax canus*, *Trifolium purpureum*, *T. angustifolium*, *Vinca herbacea*, *Orchis purpurea*, *O. tridentata*, *O. morio*, *Iris reichenbachii*, *Helianthemum nummularium*, *Brachypodium pinnatum*, *Crocus olivieri*, *Polygala vulgaris*, *Fritillaria drenovskii*, *Limodorum abortivum*, *Tulipa pirinica*, *Saxifraga sibirnyi*, *Pulsatilla slaviankae*, *Saxifraga sibirnyi*.
- ✓ Площ на находището: 0.07 ха.
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: < 50 индивида, разпределени на групи или поединично.
- ✓ Плътност: под 0.02 инд./м².
- ✓ Степен на обилие: 1 (6-50 индивида, покритие < 5% в стандартна пощадка 4x4 м, по скалата на Braun-Blanquet, 1964)
- ✓ Тенденция: стабилна.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Популацията на Кристалната ричия в местн. Лялево е представена от малък брой индивиди. Площта на местообитанието, подходящо за вида е много малка. Наблюдава се колебание в числеността, свързано с наличието на по-студени зими, когато броят талуси през пролетта е силно намален. Липсата на умерено нарушаване на местообитанието се отразява неблагоприятно на вида, тъй като не се създават свободни от конкуренция микроместообитания. В находището се наблюдава тенденция към обрастване от червена хвойна.

- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището: Собственост – Общинска частна; НТП – Пасище, мерà и Друг вид земеделска земя.
- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в района около находището: Собственост – Общинска частна; НТП – Пасище, мерà и Друг вид земеделска земя.

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Видът не се отглежда *ex situ*.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

Използвана е 5-степенна скала на значимост за идентифициране на заплахите.

<i>оценка</i>	<i>заплахи</i>
критична	при реализация може да доведе до гибел на цялата популация
много висока	при реализация може да доведе до гибел на по-голямата част от популацията
висока	при реализация може да доведе до гибел на значителни части от популацията
средна	при реализация може да доведе до потискане на жизнеността на популацията
слаба	при реализация може да доведе до унищожаване на отделни екземпляри

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

- ✓ Основни естествени лимитиращи фактори са **ограниченото разпространение в страната, слабия потенциал за разселване и ниската численост** на някои от популациите.

Степен на заплахата: висока до много висока.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

- ✓ **Промени в динамиката на местни видове.** Кристалната ричия е слабо конкурентоспособна и обитава специфични микроместообитания – оголени от растителност и добре осветени места между ниски тревни туфи. Обрастването с гъстотуфести треви води до липса на подходящи микроместообитания, промяна в условията на средата, намаляване на числеността на популациите, влошаване на състоянието на индивидите и пълно изчезване на вида.

Степен на заплахата: средна до висока.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

Кристалната ричия е чувствителна към **промени на климата**, водещи до периоди с продължително засушаване и общо повишаване на температурите.

Степен на заплахата: средна.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Съществени заплахи и лимитиращи фактори в резултат на социално-икономически промени за момента не се наблюдават.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

- ✓ **Естествени сукцесионни промени**, свързани с обрастване с конкурентни храсти и дървета могат да предизвикат загуба или деградация на местообитанията.

Степен на заплахата: средна до висока.

- ✓ **Антропогенни фактори:**

- **Горскостопански мероприятия** – залесяване.

Степен на заплахата: много висока до критична.

- **Утъпкване** при преминаване през находището на хора и животни.

Степен на заплахата: слаба до средна.

- **Разкриване и експлоатиране на кариери**.

Степен на заплахата: много висока до критична.

- **Строителство**.

Степен на заплахата: много висока до критична.

- **Еутрофикация на почвите при интензивна паша**.

Степен на заплахата: висока до много висока.

5.2.2. Пряко унищожаване

- ✓ **Провеждане на горскостопански мероприятия** – залесяване, прокарване на пътища.

Степен на заплахата: много висока до критична.

- ✓ **Прекомерно утъпкване от селскостопански животни**.

Степен на заплахата: средна до висока.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

- ✓ **Утъпкване**. Степен на заплахата: средна до висока.

- ✓ **Пожари**. Степен на заплахата: висока до много висока.

- ✓ **Битово замърсяване**. Степен на заплахата: слаба до средна.

5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер

- ✓ **Промяна на собствеността на земята**. Степен на заплахата: много висока до критична.

- ✓ **Промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята**. Степен на заплахата: много висока до критична.

- ✓ **Реализирането на инвестиционни намерения** в рамките на находищата е потенциална заплаха, която може да причини необратими негативни последици както за вида, така и за неговото местообитание. Степен на заплахата: висока до критична.

5.2.5. Инвазивни чужди видове

- ✓ В близост до популацията в местн. Жингов бряст се наблюдава навлизане на инвазивния дървесен вид айлант (*Ailanthus altissima*), който представлява реална заплаха в недалечно бъдеще.

Степен на заплахата: много висока до критична.

5.2.6. Случайни фактори

До момента не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популациите на Кристалната ричия. Въпреки това, ограниченото разпространение в страната прави популациите на Кристалната ричия уязвими на заплахи от случаен характер.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитания

- Находището на Кристална ричия в землището на с. Гайтаниново изцяло попада в границите на Защитена местност "Жингов бряст", обявена със Заповед № РД–452/08.06.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 53/2012 г.) с цел опазване на вида (Приложение 8, <http://eea.government.bg/zpo/bg/>). В границите на ЗМ се забранява:
 - Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
 - Строителство;
 - Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
 - Внасяне на неместни видове;
 - Залесяване
- Находището на Кристална ричия в землището на с. Копривлен изцяло попада в границите на Защитена местност "Пиринско лале", обявена със Заповед № РД–234/11.03.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 33/2013 г.) (Приложение 8, <http://eea.government.bg/zpo/bg/>). В границите на ЗМ се забранява:
 - Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
 - Строителство с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения;
 - Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
 - Внасяне на неместни видове;
 - Бране и изкореняване на екземпляри от видовете растения, обект на защита;
 - Паша и утъпкване в периода на цъфтеж и узряване на семената (от началото на май до края на юли);
 - Залесяване.

- И двете находища на Кристалната ричия попадат изцяло в границите на защитена зона, по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/2007 г.). Режими в зоната:
 - Забрана за провеждане на санитарни сечи с интензивност под 5 % . При естествените гори е допустимо и нормално естествения отпад (мъртвата дървесина) да бъде до 5% от запаса. Ако мъртва дървесина в насаждението е до 5% от запаса не трябва да се предвижда и извежда санитарна сеч. А в случаите когато се провежда санитарна сеч - на 1 ха. трябва да се оставят по минимум 15 м³ мъртва и суха маса.
 - Забрана за внасяне на не-местни произходи и видове при воденето на краткосрочно-постепенни сечи със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.
 - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи при издънкови насаждения с изключение на постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години. Разрешените сечи се допускат при предварително естествено възобновяване или със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.
 - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи при високостъблени насаждения, с изключение на изборните и дългосрочно постепенните.
 - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи с изключение на изборните при високостъблени насаждения.
 - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи.
 - Забрана за водене на всички видове сечи.
 - Забрана за водене на голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години.
 - Забрана за водене на действия свързани с промяна на хидрологичния режим.
 - Забрана за добив на листников фураж.
 - Забрана за кастрене.
 - Забрана за ограждане, включително за бази за интензивно развъждане на дивеча.
 - Забрана за паша на кози.
 - Забрана за паша.
 - Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.

- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива от социален или икономически характер или изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Задължително провеждане на отгледни сечи.
- Запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.
- Увеличаване на турнуса на сеч с 20 години.

Находищата попадат изцяло и в границите на защитена зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД–751/24.10.2008 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 97/2008 г.). Режимът на зоните допринася за опазването на вида, тъй като евентуална промяна в начина на трайно ползване (НТП) на земите или наличие на инвестиционни намерения преминават задължително през Оценка за съвместимост (ОС), при която ще се прецени влиянието върху популацията на вида.

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- Инвентаризация на находищата на Кристалната ричия за оценка на актуалното им състояние.
- Оценка на степента на риска и тенденциите в развитието на популациите.
- Идентифициране на подлежащи и неподлежащи на управление фактори, реални и потенциални заплахи.
- Разработване на дългосрочен 10-годишен План за мониторинг (Приложения 4 и 5).
- Провеждане на тестов мониторинг (2013) на състоянието и тенденциите в популацията в местн. Жингов бряст по показателите от "Формуляр за мониторинг на Кристална ричия".

6.3. Повишаване на осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- Провеждане на информационни срещи (в рамките на проект "*Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати*") на територията на РИОСВ – Благоевград, с участие на местната общност, експерти от НПО, еколози и др. за запознаване с Кристалната ричия.
- Предоставяне на информационни материали на община Хаджидимово и кметството в с. Копривлен.

- Поставяне на информационна табела в близост до находището в ЗМ "Жингов бряст" и на обществено достъпно място в с. Копривлен.
- Публикуване на информация за вида на интернет страниците на проекта, МОСВ, РИОСВ – Благоевград, разпространена и по местни радиостанции и преса.
- Провеждане на срещи с местната, общинската и областната администрации за запознаване с предвидените дейности по опазване на вида и във връзка с внесено Предложение за обявяване на защитена местност.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

Конкретните дейности, графикът за реализацията им, необходимият бюджет и отговорните институции/партньори са посочени в таблицата в част 9 "Бюджет и график за реализирането на набелязаните дейности, индикатори". Приоритетните действия са ежегодното наблюдение на находището и провеждането на *in situ* дейности за поддържане на местообитанието и подпомагане на оцеляването на вида.

7.1. Политики и законодателство

Към настоящия момент предвидените законодателни мерки за опазването на Кристалната ричия са подходящи и целесъобразни. Освен това е необходимо:

- При предприемане на административни действия и провеждане на процедури по ОВОС, да се оценява евентуалното въздействие на инвестиционните намерения върху популациите на вида и да се вземат предвид препоръките в Плана за действие за опазване на вида.

Индикатор за успех: Оценено въздействие на инвестиционните намерения върху популациите на вида при провеждане на процедури по ОВОС или др. административни действия.

Оценка за важността: Много висока.

- Обсъждане и договаряне на механизми за контрол от страна на РИОСВ – Благоевград при постъпване на инвестиционни намерения, застрашаващи популациите на вида.

Индикатор за успех: Договорени контролни механизми при постъпване на инвестиционни намерения.

Оценка за важността: Много висока.

- Включване на дейности по опазването на вида, които са залегнали в настоящия План, в Общинския план за опазване на околната среда на община Хаджидимово.

Индикатор за успех: Включени са дейности по опазването на вида в Общинския план за опазване на околната среда.

Оценка за важността: Висока.

- Включване на вида в Приложение № 2а на ЗБР.

Индикатор за успех: Видът е включен в Приложение № 2а на ЗБР.

Оценка за важността: Много висока.

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и естествените му местообитания – *in situ* и *ex situ*

До момента не са предприемани целенасочени мерки за *in situ* и *ex situ* опазване на Кристалната ричия.

Необходимите *in situ* мерки за опазване са:

- Периодично (през 3–4 години) почистване на младия дървесен подраст в находищата на Кристалната ричия.

Индикатор за успех: Почистен дървесен подраст.

Оценка за важността: Висока.

- Периодично (през 2–3 години) отстраняване на до 20% от храстовата растителност, като се обърне особено внимание на зоните около петната с Кристална ричия.

Индикатор за успех: Покритието на храстовата растителност намалено с поне 10%.

Оценка за важността: Висока.

Дейности за *ex situ* опазване:

- разработване на методика за *in vivo* и *in vitro* култивиране, гарантираща запазването на генетичното разнообразие на популациите от Кристална ричия.

Индикатор за успех: Разработена методика за *ex situ* опазване на вида.

Оценка за важността: Висока.

7.3. Изследвания и мониторинг

Кристалната ричия не е била обект на целенасочени научни изследвания за натрупване на данни с необходимата повторемост, които се отнасят до биологията и екологията на вида, характеристиките на неговите популации и местообитания, на основата на които да се направят изводи за наблюдавани тенденции, както и да се предложат ефективни дейности за опазването на вида.

Следните типове научни изследвания са крайно необходими за правилното планиране, оптимизиране и подпомагане на дейностите по опазването и подобряването на състоянието на популациите и местообитанията на вида:

- Целенасочено издирване на нови находища в подходящи местообитания в района на Южен Пирин, Славянка, Струмска долина и южните части на долината на р. Места.

Индикатор за успех: Посетени потенциално подходящи местообитания.

Оценка за важността: Много висока.

- Допълване на познанията за биологията и екологията на Кристалната ричия, особено по отношение на споровото (полово) размножаване, конкурентни взаимоотношения, микроклиматични фактори и др.

Индикатор за успех: Събрани данни за биологията и екологията на вида.

Оценка за важността: Много висока

- Проучване на вътре- и междупопулационната генетична изменчивост и оценка на генетичното разнообразие като мярка за адаптивния потенциал на вида.

Индикатор за успех: Проведени проучвания.

Оценка за важността: Много висока.

- Провеждане на дългосрочен мониторинг съгласно разработения план за мониторинг (Приложения 4 и 5). Ежегодно наблюдение и оценка на популациите по показателите от "Формуляр за мониторинг на *Riccia crustata*".

Индикатор за успех: Ежегоден мониторинг и попълнени формуляри.

Оценка за важността: Критична.

7.4. Повишаване на осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- Периодично провеждане на информационни срещи с цел повишаване на природозащитната култура на местната общност.

Индикатор за успех: Разпространени поне 500 брошури и плакати.

Оценка за важността: Висока.

- Периодично издаване на информационни материали, публикации в пресата, информационни кампании (на 3 или 5 години), работа с деца и ученици.

Индикатор за успех: Издадени поне 500 бр. информационни материали, 5 публикации в пресата и проведени поне 3 информационни кампании сред деца, ученици и др.

Оценка за важността: Висока.

- Предоставяне на текуща информация на интернет страниците на РИОСВ, МОСВ и в медиите.

Индикатор за успех: Публикувана актуална информация на интернет страниците на РИОСВ и МОСВ и в медиите.

Оценка за важността: Висока.

7.5. Адаптивни и смекчаващи мерки (ако е приложимо)

Неприложимо.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Целта на мониторинга върху изпълнението на Плана за действие е да се оцени степента на неговото прилагане и ефективността на мерките върху състоянието на вида.

Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
Оценка на степента на изпълнение на Плана			
100 % изпълнение на дейностите от Плана	% от броя изпълнени дейности от Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в Плана средства са изразходени	% изразходени средства от предвидените в Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
Изпълнение на дейности за повишаване на обществената информираност относно опазването на вида	% изпълнени дейности за повишаване на обществената информираност	веднъж на три години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Констатирани видими намаления на площта на популацията	всяка година	ИБЕИ, МОСВ, РИОСВ
Числеността на индивидите в находището остава стабилна или нараства	Брой на индивидите в площадките за мониторинг в дадено находище на вида	всяка година	ИБЕИ, МОСВ, РИОСВ
Липсват видими нарушения в местообитанията на вида	Констатирани видими нарушения в състоянието на местообитанията	всяка година	ИБЕИ, МОСВ, РИОСВ

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Посочените партньори и източници на финансиране са индикативни и средства за изпълнение на дейностите могат да се търсят и от други източници.

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
I. Цел: Политики и законодателство														
1. Включване на дейности по опазването на вида в Общинския план за опазване на околната среда.	РИОСВ – Благоевград, Община Хаджидимово	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		В рамките на определените бюджети
2. Обсъждане и договаряне на механизми за контрол от страна на РИОСВ при постъпване на инвестиционни намерения, застрашаващи популациите на вида.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране
3. При провеждане на процедури по ОВОС, да се оценява въздействието на инвестиционните намерения върху популациите на вида и да се вземат предвид препоръките в Плана.	РИОСВ – Благоевград	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране
4. Включване на вида в Приложение № 2 на ЗБР.	ИБЕИ–БАН, МОСВ	x	x	x										Не е необходимо финансиране
II. Цел: <i>In situ</i> и <i>ex situ</i> опазване и възстановяване на популациите на Кристалната ричия														
1. Периодично почистване на младия дървесен подраст и до 20% от храстовата растителност.	ИБЕИ, научни институции, НПО, доброволци		900					500				500	1900	ПУДООС, ОПОС
2. Разработване на методика за <i>ex situ</i> опазване на вида (<i>in</i>	ИБЕИ–БАН, научни		7000	7000	2000	1000		1000					18000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
<i>vivo</i> и <i>in vitro</i> култивиране).	институции													фондове
III. Цел: Укрепване на научната основа за ефективното опазване на Кристалната ричия														
1. Целенасочено издирване на нови находища.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции		900	900	900	900							3600	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
2. Допълване на познанията за биологията и екологията на вида, по отношение на споровото размножаване, конкурентни взаимоотношения и др.	ИБЕИ–БАН, научни институции		2000	2000	2000	2000							8000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
3. Проучване на вътре- и междупопулационната генетична изменчивост и оценка на генетичното разнообразие.	ИБЕИ–БАН, научни институции		8000	8000	8000	1000	х	х	х	х	х		25000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
IV. Цел: Мониторинг на вида														
1. Обозначаване на пробните площи за мониторинг.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции НПО, доброволци		850										850	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
2. Обучение на извършващите	РИОСВ –		800										800	ПУДООС, ОПОС,

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
мониторинга лица.	Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции													Европейски фондове
3. Тестване и адаптиране на предложената схема за мониторинг.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции		700	550									1250	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
4. Дългосрочен мониторинг на популацията.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции, НПО, доброволци, природолюбители	640	869	640	860	640	860	640	860	640	860		7500	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
V. Цел: Повишаване на информираността на местното население														
1. Периодично провеждане на информационни срещи, издаване на информационни материали, публикации в пресата, кампании.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, местни медии, НПО		1000				1000				1000		3000	ПУДООС, ОПОС
2. Предоставяне на текуща информация на интернет страниците на РИОСВ, МОСВ.	ИБЕИ–БАН, научни институции, РИОСВ –	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			Не е необходимо финансиране

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо	
	Благоевград, НПО												
	Общо:	640	23010	19090	13760	5540	2360	1640	860	640	2360	69900	

10. ПРИЛОЖЕНИЯ

В Плана за действие са включени следните приложения:

1. Списък на използваните съкращения.
2. Библиография.
3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.
4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.
5. План за мониторинг и Стандартна бланка за наблюдение на популациите.
6. Обща карта на всички известни находища на вида.
7. Индикативна карта на находищата.
8. Заповеди за обявяване на Защитени територии.

Приложение 1. Списък на използваните съкращения.

БАН	–	Българска академия на науките
ДВ	–	Държавен вестник
ДГС	–	Държавно горско стопанство
ЕИО	–	Европейска икономическа общност
ЕО	–	Експертна оценка
ЗБР	–	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	–	Закон за защитените територии
ЗМ	–	Защитена местност
ИАГ	–	Изпълнителна агенция по горите
ИАОС	–	Изпълнителна агенция по околна среда
ИБЕИ	–	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
МЗГ	–	Министерство на земеделието и горите
МОСВ	–	Министерство на околната среда и водите
НПО	–	Неправителствена организация
НСМБР	–	Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие
НТП	–	Начин на трайно ползване
ОВОС	–	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПОС	–	Оперативна програма "Околна среда"
ОС	–	Оценка за съвместимост
ПУДООС	–	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РИОСВ	–	Регионална инспекция по околната среда и водите
ФНИ	–	Фонд "Научни изследвания", Министерство на образованието, младежта и науката
GPS	–	Глобална система за позициониране
IUCN	–	Международен съюз за защита на природата
SOM	–	Съкращение на хербарната сбирка в ИБЕИ–БАН

Приложение 2. Библиография.

- Ганева, А. (под печат). *Riccia crustata* Trab. – В: Пеев, Д. (ред.), Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби. БАН & МОСВ. Линк към електронното издание: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>
- Закон за биологичното разнообразие, обн., ДВ, бр. 77 от 09.08.2002 г.; изм. и доп., ДВ., бр. 94 от 16.11.2007 г.
- Закон за защитените територии, обн., ДВ, бр. 133 от 11.11.1998 г.
- Наредба № 5, обн., ДВ, бр. 73 от 19.08.2003 г.
- Braun-Blanquet, J. (1964). *Pflanzensoziologie*. Springer, Wien.
- During, H.J., 1979. Life strategies of bryophytes: a preliminary review. – *Lindbergia* 5, 2–18.
- During, H.J., 1992. Ecological classifications of bryophytes and lichens. – In: Bates, J.W., Farmer, A.M. (Eds.), *Bryophytes and Lichens in a Changing Environment*. Clarendon Press, Oxford, pp. 1–31.
- ECCB. 1995. Red Data Book of European Bryophytes. European Committee for Conservation of Bryophytes (ECCB), Trondheim.
- Fritsch, R. 1991. Index to bryophyte chromosome counts. *Bryophytorum Bibliotheca* 40. J.Crammer, Berlin.
- IUCN. 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge, UK.
- IUCN. 2003b. Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria. IUCN Species Survival Commission. Gland & Cambridge.
- IUCN. 2003a. Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional Levels: Version 3.0. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge.
- Natcheva, R., Ganeva, A. & Spiridonov, G. 2006. Red list of the bryophytes in Bulgaria. – *Phytol. Balcan.*, 12(1): 55-62.
- Petrov, S. 1966. Erste Standort von *Riccia crustata* Trab. in Europa. – *Izv. Bot. Inst, BAN*, 16: 247-251.

Приложение 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.

3.1. Общ вид на Кристалната ричия – в сухо състояние

3.2. Общ вид на Кристалната ричия – във влажно състояние

3.3. Местообитание на Кристалната ричия.

Приложение 4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.

За оценка състоянието на популациите и находищата в периода на прилагане на плана за действие (2014 – 2023 г.) ще бъдат използвани Методиките, разработени в рамките на НСМБР. Тези Методики са разработени на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на *Riccia crustata*, утвърдена в рамките на НСМБР (<http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr>).

По време на разработването на плана за действие, в периода 2011 – 2013 г., данните от провеждания мониторинг са събирани, следвайки гореспоменатата Методика за мониторинг на *Riccia crustata*, като са отчитани основните популационни параметри в Полевия формуляр за набиране на първични данни

Приложение 5. План за мониторинг и Стандартна бланка за наблюдение на популациите.

План за мониторинг на Кристална ричия (*Riccia crustata*)

Разработили: доц. д-р Райна Начева, гл. ас. Даниела Иванова

Обща част

1. Цел на мониторинга

- 1.1. Да се установят промени в състоянието и динамиката на популацията, което да послужи за запазване на състоянието и сегашния ѝ размер или увеличаване на числеността.
- 1.2. Да се установят промени в състоянието на местообитанието, което да послужи да се запази сегашното му състояние или то да бъде подобро (разрушаване на местообитанието, обрастване на местообитанието и др.).
- 1.3. Да се предвидят мероприятия за подобряване на състоянието на местообитанието и увеличаването на числеността на популацията.

2. Обща информация за вида

2.1. Природозащитен статут: Кристалната ричия е включена в *Червена книга на Р България, Том 1. Растения и гъби* (Ганева, под печат, <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>) с категорията "Критично застрашен". Видът е обект на мониторинг в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Кристалната ричия е включена в *Червена книга на мъховете в Европа* (ЕССВ, 1995) с категория "Уязвим".

Находищата на Кристалната ричия попадат изцяло в границите на защитена зона BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, както и в границите на зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

2.2. Кратко морфологично описание на вида: Кристалната ричия е кратко живеещ талусен чернодробен мъх. Образува плоски неправилни розетки. Талусът е слабо дихотомично разклонен, до 1.5 см в диаметър, дяловете са около 1 мм широки. В свежо състояние талусът е синкаво зелен, а в сухо – белезникав и чуплив, с ясно забележима под лупа зърнеста структура на горната повърхност поради кълбовидно издутите и инкрустирани с варовик епидермални клетки. Ръбът му е заоблен, а средната бразда е плоска.

2.3. Общо разпространение: средиземноморските части на Европа и Северна Африка, Югозападна и Средна Азия.

2.4. Разпространение в България: флористичен район Славянка – в местн. Жингов бряст в землището на с. Гайтаниново (в непосредствена близост до с. Нова Ловча) и в местн. Лялево в землището на с. Копривлен.

2.5. Местообитания на вида: полуотворени тревисти и храстови съобщества. Популациите са уязвими поради сукцесионни промени и антропогенни нарушения на местообитанието. Видът е силно светлолюбив.

2.6. Основни заплахи за вида:

- Основни естествени лимитиращи фактори са ограничено разпространение в страната, слаб потенциал за разселване и ниска численост на някои от популациите.
- Слаба конкурентоспособност.
- Провеждане на горскостопански мероприятия (залесяване).
- Утъпкване при преминаване през находището на хора и животни.
- Евтрофикация на почвите при интензивна паша.
- Разкриване на кариери.

3. Методика за извършването на мониторинга

При изготвянето на настоящия Мониторингов протокол е използван като основа *Формуляр за мониторинг на мъхове* на ИАОС. Всички данни, които ще бъдат събрани, са напълно съвместими с НСМБР и могат да бъдат предоставени и използвани от ИАОС.

За попълването на "Формуляра" се използва утвърдената "Методика за мониторинг на мъхове" на ИАОС.

3.1. Място за извършване на мониторинга: популациите на Кристална ричия в землището на с. Копривлен и в землището на с. Гайтаниново, община Хаджидимово, област Благоевград.

3.2. Отчетна единица: отчита се наличието или липсата на талуси на вида в квадранти 10×10 см.

3.3. Периоди на наблюдение:

3.4. Вид и брой контролни площадки за мониторинг: поне 5 броя площадки за мониторинг, с размер 1×1 м.

5. Необходим човешки ресурс, оборудване и финансови средства за осъществяване на мониторинга за период от 10 години

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2014	2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 нощувка × 2 експерти × 80 лв = 160 лв 2 дни × 100 лв пътни = 200 лв хonorар 2 експерти × 2 дни × 50 лв = 200 лв	2 ботаници	640 лв
2015	2 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 1 нощувка × 3 експерти × 80 лв = 240 лв 2 дни × 100 лв пътни = 200 лв хonorар 3 експерти × 2 дни × 50 лв = 300 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	860 лв
2016	2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 нощувка × 2 експерти × 80 лв = 160 лв 2 дни × 100 лв пътни = 200 лв хonorар 2 експерти × 2 дни × 50 лв = 200 лв	2 ботаници	640 лв
2017	2 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 1 нощувка × 3 експерти × 80 лв = 240 лв 2 дни × 100 лв пътни = 200 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	860 лв

	хonorар 3 експерти x 2 дни x 50 лв = 300 лв		
2018	2 дни x 2 експерти x 20 лв дневни = 80 лв 1 нощувка x 2 експерти x 80 лв = 160 лв 2 дни x 100 лв пътни = 200 лв хonorар 2 експерти x 2 дни x 50 лв = 200 лв	2 ботаници	640 лв
2019	2 дни x 3 експерти x 20 лв дневни = 120 лв 1 нощувка x 3 експерти x 80 лв = 240 лв 2 дни x 100 лв пътни = 200 лв хonorар 3 експерти x 2 дни x 50 лв = 300 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	860 лв
2020	2 дни x 2 експерти x 20 лв дневни = 80 лв 1 нощувка x 2 експерти x 80 лв = 160 лв 2 дни x 100 лв пътни = 200 лв хonorар 2 експерти x 2 дни x 50 лв = 200 лв	2 ботаници	640 лв
2021	2 дни x 3 експерти x 20 лв дневни = 120 лв 1 нощувка x 3 експерти x 80 лв = 240 лв 2 дни x 100 лв пътни = 200 лв хonorар 3 експерти x 2 дни x 50 лв = 300 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	860 лв
2022	2 дни x 2 експерти x 20 лв дневни = 80 лв 1 нощувка x 2 експерти x 80 лв = 160 лв 2 дни x 100 лв пътни = 200 лв хonorар 2 експерти x 2 дни x 50 лв = 200 лв	2 ботаници	640 лв
2023	2 дни x 3 експерти x 20 лв дневни = 120 лв 1 нощувка x 3 експерти x 80 лв = 240 лв 2 дни x 100 лв пътни = 200 лв дни x 100 лв пътни = 200 лв хonorар 3 експерти x 2 дни x 50 лв = 300 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	860 лв
		Общо:	7500 лв

Необходимо оборудване и екипировка за терен: GPS-приемник за отбелязване на местата на пробните площи. Друго оборудване: ръчна лупа с увеличение 10x, фотоапарат, рулетка, разграфена дървена рамка или квадрат от прозрачен найлон с размер 1x1 м и размер на клетките 10x10 см.

Цитирана литература

- Ганева, А. (под печат). *Riccia crustata* Trab. – В: Пеев, Д. (ред.), Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби. БАН & МОСВ. Линк към електронното издание: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>
- ЕССВ. 1995. Red Data Book of European Bryophytes. European Committee for Conservation of Bryophytes (ЕССВ), Trondheim.

Стандартна бланка за мониторинг (Формуляр за мониторинг на *Riccia crustata*)

Вид: Riccia crustata			
Дата: 01.04.2013 г.	Начален час: 11.00	Краен час: 12.20	Място/местност: Местн. „Жингов бряст“
Институция: РИОСВ- Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Нова Ловча [най-близкото населено място]	Област: Благоевград	Община: Хаджидимово
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Пробна площ (име/№): 1 GPS координати на пробната площ (WGS 84):			Надморска височина: 750 м
Географска ширина: 4591587.95845 (41.4293) Географска дължина: 226486.971066 (23.726716)	Географска ширина: Географска дължина:	Географска ширина: Географска дължина:	
Защитени територии:			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици: 33 BG0002078 "Славянка"	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: 33 BG0001028 "Среден Пирин-Алиботуш"	
Резерват:	Защитена местност: ЗМ «Жингов бряст»	Рамсарско място:	
Екип:			
Наблюдатели:		Институция:	
1. Райна Начева		ИБЕИ-БАН	
2. Даниела Иванова		ИБЕИ-БАН	
3.			
4.			

Тъмните полета се попълват задължително на терен

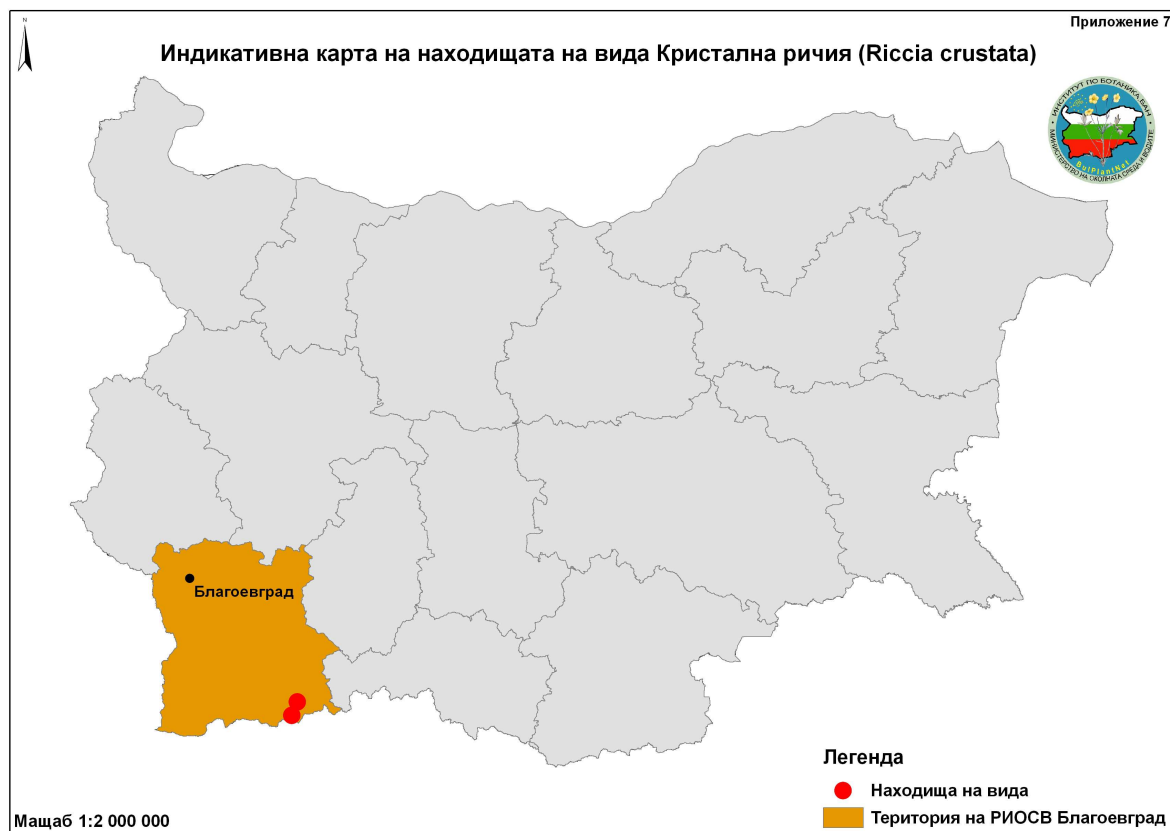
Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки	не		
Горски пътища	не		
Потоци	не		
Реки	не		
Обработваеми места	да	30 м	
Населени места	да	700 м	
Постройки	да	50 м	
Пътища	да	50 м	
Наличие на паша (липсва, слаба, <u>умерена</u> , интензивна):			
Характеристика на местообитанието:			
Тип растително съобщество (дървесно, храстово, тревно)		храстово, тревно	
Проективно покритие на храстовия етаж (в %)		30%	
Проективно покритие на тревния етаж (в %)		60%	
Доминиращ/и видове		Dichantium ischaemum, Chrysopogon gryllus, Juniperus oxycedrus	
Изложение (изток, запад, север, юг)		Юг	
Наклон на терена		0-20°	
Присъствие/отсъствие на скални излази		Присъствие на скални излази	
Местонахождение на чимчетата:			
<u>разредена</u> /гъста тревна покривка		<u>огрявани</u> /сенчести места	
Площ на популацията в изследваното местообитание (в см²): [отчита се в пробната площ от 1x1 м.]			
№ на отчетната площадка	Срещаемост	Покритие на тревната растителност	Покритие на храстовата растителност
1.			

2.			
3.			
4.			
5.			
Съпътстващи видове:			
[събират се проби от растящите в непосредствена близост видове за лабораторно определяне на видовата им принадлежност]			
№	Didymodon acutus		
1.	Pleurochaete squarrosa		
2.	Sphaerocarpos michelii		
3.	Ceratodon purpureus		
4.	Riccia sorocarpa		
5.	Athalamia hyalina		
Общо проективно покритие на съпътстващите видове (в%): 40%			
[отчита се общото проективно покритие (в %) на съпътстващите видове (с помощта на рамка 50x50 cm)]			
Съществуващи и/или потенциални заплахи за местообитанието:			
A04.01 – интензивна паша			
B01.01 – залесяване на открити площи			
J03.01 – намаляване или загуба на специфични характеристики на природното местообитание			
K06 – ограничено разпространение			
K06 – лошо възобновяване			
K06 – нисък темп на нарастване			
M02.01 – изменение и изместване на природните местообитания			
Бележки:			
Снимки			
[отбелязва се с + наличие на снимки направени по време на наблюдението]			
			Да
			Не
Карти			
[отбелязва се с + наличие на карта/и на мястото за наблюдение]			
			Да
			Не

Приложение 6. Обща карта на всички известни находища на вида в ГИС формат.

Приложение 7. Индикативна карта на находищата.

Приложение 8. Заповеди за обявяване на Защитени територии.

Др. 53/13.07.2012г.

СТР. 108

ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК

БРОЙ 53

1. Обявявам защитена местност „Находище на Балканско часовниче“ в землището на с. Логодаж, община Благоевград, област Благоевград, с площ 326,732 дка.

2. Защитена местност „Находище на Балканско часовниче“ включва имот с номер 000380 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Логодаж, ЕКАТТЕ 68792, община Благоевград, област Благоевград, с площ 326,732 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;

3.2. строителство;

3.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

3.4. внасяне на неместни видове;

3.5. залесяване.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на с. Логодаж, ЕКАТТЕ 68792, община Благоевград, област Благоевград.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Н. Караджова

6408

ЗАПОВЕД № РД-452 от 8 юни 2012 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителните видове: Кристална ричия (*Riccia crustatata*), Еднодомна мания (*Mania androgyna*), Триделна маня (*Mannia triandra*), Славянско котенце (*Pulsatilla slaviank. s.*), Паяковидна пчелица (*Ophrys sphegodes ssp. mammosa*), Обикновен анакампитис (*Anacamptis pyramidalis*), Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), Тризъбест салеп (*Orchis tridentata*) и Обикновен салеп (*Orchis morio*), и тяхното местообитание:

1. Обявявам защитена местност „Жингов бряст“ в землището на с. Гайтаниново, община Хаджидимово, област Благоевград, с площ 116,698 дка.

2. Защитена местност „Жингов бряст“ включва имоти, с номера 021057 и 021050 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Гайтаниново, ЕКАТТЕ 14341, община Хаджидимово, област Благоевград, с обща площ 116,698 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;

3.2. строителство;

3.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

3.4. внасяне на неместни видове;

3.5. залесяване.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената територия в Картата на възстановената собственост за землището на с. Гайтаниново, ЕКАТТЕ 14341, община Хаджидимово, област Благоевград.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Н. Караджова

6409

ЗАПОВЕД № РД-453 от 8 юни 2012 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителен вид Муховидна пчелица (*Ophrys insectifera* L.) и неговото местообитание:

1. Обявявам защитена местност „Голо бърдо – находище на Муховидна пчелица“ в землището на с. Червена могила, община Радомир, област Перник, с площ 106,182 дка.

2. Защитената местност включва имоти с номера 000081, 000082, 000087 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Червена могила, ЕКАТТЕ 80488, община Радомир, област Перник, с обща площ 106,182 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята;

3.2. прокарване на пътища за извозване на дървесина и изграждане на временни горски складове;

3.3. палене на огън;

3.4. внасяне на неместни за района растителни видове.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Перник, да предприеме необходимите действия за отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на с. Червена могила, ЕКАТТЕ 80488, община Радомир, област Перник.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Началникът на Регионалния инспекторат по образованието – Пловдив, да определи училище, в което да се съхранява документацията.

Заповедта може да се обжалва пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Н. Милошев

4554

ЗАПОВЕД № РД-14-49
от 23 май 2013 г.

На основание чл. 10, ал. 6 ЗНП и чл. 12, ал. 2 и 3 ППЗНП по мотивирано предложение на кмета на Столична община след Решение № 68 по протокол № 34 от 14.02.2013 г., становище от Регионалния инспекторат по образованието – София-град, съгласувателно писмо с изх. № 08-00-45/5 от 14.05.2013 г. и становище на експертната комисия, назначена със Заповед № РД-09-448 от 20.04.2010 г., изменена и допълнена със Заповед № РД-09-1501 от 19.10.2011 г. на министъра на образованието, младежта и науката, във връзка с необходимостта от осигуряване на пълноценен образователен процес и използване на спортната база в училището считано от 1.09.2013 г. преобразувам 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“ – София, в 153 Спортно училище „Неофит Рилски“ – София, с адрес: ж.к. Свобода, ул. Народни будители 2, както следва:

1. Трудовите правоотношения да бъдат уредени при условията на чл. 123 КТ.

2. Имушеството на 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“ – София, ще продължи да се ползва от преобразуваното 153 Спортно училище „Неофит Рилски“ – София.

3. За дължителната документация на 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“ – София, да се съхранява в преобразуваното 153 Спортно училище „Неофит Рилски“ – София.

4. Фондът от учебници да се съхранява в преобразуваното училище.

Заповедта може да се обжалва в 14-дневен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“ пред Върховния административен съд.

Министър:
Н. Милошев

4555

ЗАПОВЕД № РД-14-50
от 23 май 2013 г.

На основание чл. 11, ал. 3 ЗНП и чл. 28, ал. 2, т. 1 във връзка с чл. 20, т. 5 от Наредба № 7 от 2001 г. за откриване, преобразуване, промени и закриване на частни детски градини и училища и във връзка с молба от лицето, получило разрешение за откриване на Частен професионален колеж по икономика и мениджмънт – Благоевград, изменям Заповед № РД-14-52 от 22.04.2008 г. (ДВ, бр. 46 от 2008 г.), изм. и доп. със Заповед № РД-14-75 от 30.06.2010 г. (ДВ, бр. 56 от 2010 г.), както следва:

В изречението: „Колежът организира обучение по професионални направления“ се добавя „т. 3. код 723 Здравни грижи, професия код 723030 Парамедик, специалност код 7230303 Транспортiranje на пострадали и болни хора, оказване на първа помощ на лекаря в спешната помощ – четвърта степен на професионална квалификация, с прием след завършено средно образование, дневна и задочна форма на обучение“.

Министър:
Н. Милошев

4556

МИНИСТЕРСТВО
НА ОКОЛНАТА СРЕДА
И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД № РД-397
от 24 април 2013 г.

1. На основание чл. 42, ал. 5 във връзка с чл. 41, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителните видове: **Пиринско лале** (*Tulipa pirinica Delip.*), Дреновска ведрица (*Fritillaria drenovskii*), Кристална ричия (*Riccia crustata*), Славянско котенце (*Pulsatilla slavianka*), Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), Оливиев минзухар (*Crocus olivieri*), Стрибърниева каменоломка (*Saxifraga stribnyi*), Памяковидна пчелица (*Ophrys sphegodes ssp. mammosa*), Пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Обикновен салеп (*Orchis morio*) и Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), и техните местообитания:

1.1. Увеличавам с 413,021 дка площта на защитена местност „Павлова падина“, намираща се в землището на с. Лъки, община Хаджидимово, област Благоевград, обявена за природна забележителност със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на председателя на Комитета по опазване на природната среда – КОПС при Министерския съвет – МС (ДВ, бр. 81 от 1981 г.), разширена със Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на министъра на околната среда – МОС (ДВ, бр. 105 от 1995 г.) и прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-651 от 26.05.2003 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 60 от 2003 г.).

1.2. Територията, предмет на увеличението по т. 1.1 от тази заповед, е в землището на с. Илинден, ЕКАТТЕ 32648, община Хаджидимово, област Благоевград, и е описана с координати на точките в координатна система 1970 г., зона 9, съгласно приложението, представляващо неразделна част от тази заповед.

1.3. Защитената местност „Павлова падина“ е с обща площ 1296,021 дка и включва:

– защитената територия с граници, определени със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на КОПС при МС и Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на МОС, намираща се в землището на с. Лъки, ЕКАТТЕ 44464, община Хаджидимово, област Благоевград, с площ 883 дка;

– територията по т. 1.1 и т. 1.2 от тази заповед, намираща се в землището на с. Илинден, община Хаджидимово, област Благоевград, представляваща предмет на това увеличение на площта, с площ 413,021 дка.

II. На основание чл. 42, ал. 5 във връзка с чл. 41, т. 5 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел прецизиране режима на дейностите и обезпечаване на ефективна защита, съответстваща на предмета на опазване – находище на пиринско лале и други редки и застрашени растителни видове, променям режима на дейностите в защитена местност „Павлюва падина“, установени със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на КОПС при МС и Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на министъра на околната среда, както следва:

II.1. В границите на защитената местност „Павлюва падина“, определени с т. I.3 от тази заповед, се забранява:

II.1.1. промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;

II.1.2. строителство;

II.1.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

II.1.4. събиране на лечебни растения, бране и изкореняване на растения;

II.1.5. внасяне на неместни видове.

II.2. Тази заповед отменя режимите на дейностите, регламентирани със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на КОПС при МС и Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на МОС.

III. След влизането в сила на тази заповед РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на промените в границите на защитена местност „Павлюва падина“ в картата на възстановената собственост за землището на с. Илинден, ЕКАТТЕ 32648, община Хаджидимово, област Благоевград.

IV. Актуализираните данни по тази заповед да се впишат в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

V. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

VI. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

За министър:

Евд. Манева

Приложение
към т. I.2

Координати на точките по границата на увеличението на защитена местност „Павлюва падина“ в координатна система 1970 г., зона 9

№	X	Y
1	4466116.486	8535988.648
2	4466114.948	8535975.706
3	4466113.452	8535963.762
4	4466112.955	8535951.777
5	4466111.007	8535904.836

№	X	Y
6	4466111.011	8535880.825
7	4466111.554	8535869.798
8	4466113.096	8535858.729
9	4466113.597	8535846.702
10	4466114.140	8535835.675
11	4466119.639	8535799.430
12	4466120.348	8535792.397
13	4466122.014	8535784.324
14	4466118.852	8535780.454
15	4466115.731	8535777.582
16	4466110.572	8535773.794
17	4466104.413	8535770.048
18	4466095.218	8535765.427
19	4466079.905	8535758.059
20	4466071.749	8535754.395
21	4466062.595	8535750.773
22	4466053.482	8535748.150
23	4466046.325	8535744.445
24	4465999.430	8535723.380
25	4465989.276	8535719.800
26	4465980.080	8535715.179
27	4465959.774	8535708.018
28	4465949.662	8535705.436
29	4465903.223	8535695.358
30	4465896.149	8535693.650
31	4465890.032	8535690.903
32	4465884.956	8535689.112
33	4465878.839	8535686.365
34	4465876.841	8535686.448
35	4465876.800	8535685.449
36	4465880.671	8535682.287
37	4465882.585	8535680.207
38	4465889.369	8535674.923
39	4465906.058	8535667.227
40	4465913.799	8535660.903
41	4465915.506	8535653.829
42	4465915.506	8535653.829
43	4465925.204	8535646.424
44	4465930.823	8535637.186
45	4465934.486	8535629.031
46	4465937.110	8535619.918
47	4465939.733	8535610.805
48	4465941.357	8535601.733
49	4465940.902	8535590.747
50	4465936.704	8535561.908
51	4465935.249	8535550.963